

Konkurrenskraft. Det är ett av de områden som den svenska regeringen sagt att man vill prioritera under det pågående ordförandeskapet i EU. Men hur rimmar det med det växande intresset för egen beskattningsrätt inom EU? Och onödiga slöserier i mångmiljardklass som EU:s coronafond?

PÅ VÄG MOT EGNA SKATTER?

Text: **Thomas Östberg**
Illustration: **Björn Öberg**

EU-parlamentariker Sara Skyttedal (KD)

”I VARJE BUDGETARBETE MÄRKS DET TYDLIGT ATT POLITIKER VILL ATT DEN KAKA MAN HAR SKA BLI STÖRRE. MEN EU MÅSTE LÄRA SIG ATT I STÄLLET PRIORITERA OCH EFFEKTIVISERA.”

Att krafter inom EU vill få rätten att ta ut egna skatter i en tid då Europa står inför flera verkligt tuffa utmaningar känns osunt. I stället för att ropa på mer resurser borde man bli bättre på att prioritera hur man använder sina pengar. Det tycker Sara Skyttedal (KD) som är en av Sveriges tjugofem EU-parlamentariker. EU:s rätt att ta ut egna skatter har diskuterats länge, men har blivit mer aktuell på senare år. Inte minst under pandemin då kommissionen la fram sitt krispaket (Coronafonden) på cirka 8 000 miljarder kronor som från början också innehöll en viss beskattningsrätt.

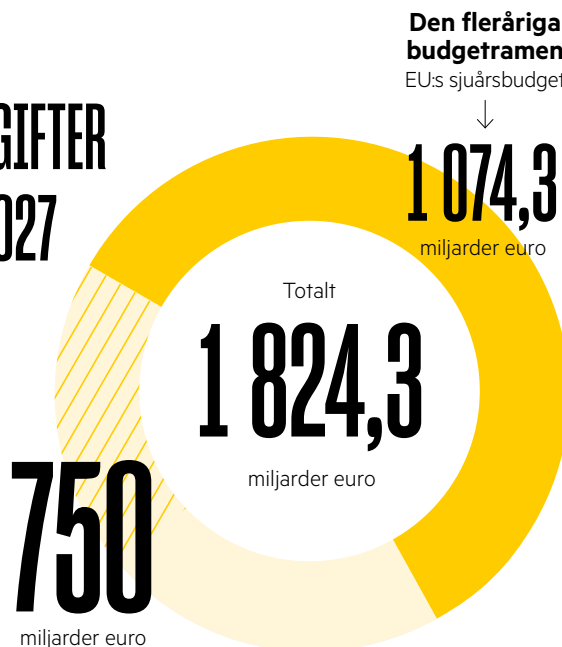
Ett annat färskt exempel på hur EU flyttar fram positionerna är den miniminivå på bolagsskatt på 15 procent som klubbades i december.

– I det här fallet handlade det om att implementera en överenskommelse med OECD, men generellt är det så att miniminivån kan vara ett första steg mot att ge EU rätt att beskatta medlemsländerna. Det här borde vara frågor för de enskilda länderna, säger Sara Skyttedal.

Hon varnade för utvecklingen redan för tre år sedan. Då pågick arbetet med EU:s långtidsbudget och en opinionsundersökning från Demoskop visade att en överväldigande majoritet av svenskarna tyckte att skatter på EU-nivå var en dålig idé.

– Jag vet av egen erfarenhet att varje politisk nivå vill ha en egen ekonomisk bas. I varje budgetarbete märks det tydligt att politiker vill att den kaka man har ska bli större. Men EU måste lära sig att i stället prioritera och effektivisera. I en tid där vi måste fokusera på samarbete, konkurrens och säkerhet är det osunt att vilja lägga nya pengar på kultur och att öka regionalfonderna, säger Sara Skyttedal.

EU:s UTGIFTER
2021-2027

Next Generation EU

Satsningar inom coronaåterhämtningspaketet görs under de första åren.

360 miljarder euro i lån.
Kapitalet anskaffas på finansmarknaderna och medlemsländerna blir skuldsatta fram till 2058.

390 miljarder euro i bidrag.

Rätten att bestämma över införandet av skatter finns hos ministerrådet. Där kräver varje beslut enhällighet och varje medlemsland har vetorätt. Men det finns krafter som vill ta bort kravet på enhällighet just på grund av möjligheten att beskatta.

– Men för det krävs en fördragsändring och en sådan kräver tack och lov också enhällighet, säger Sara Skyttedal.

Vid sidan av bolagsskatten nämner hon direktivet om engångsplast och förslaget om digitalskatt som exempel på hur EU försöker ta över nationella angelägenheter. Digitalskatten blev inte verklighet. Det blev däremot Ursula von der Leyens Coronafond (Next Generation EU) som kostar Sverige ungefär 150 miljarder kronor och skuldsätter medlemsländerna fram till 2058.

– Den är en skandal. Så mycket pengar behövs inte för en återhämtning efter restriktionerna under pandemin. I stället går det till ett antal länder som inte vidtagit nödvändiga åtgärder och genomfört reformer för att få ordning på sina dysfunktionella ekonomier, säger Sara Skyttedal.

På frågan om vilken utveckling hon själv vill se kommer svaret snabbt.

– Det är enkelt – lägre skatter och medlemsavgifter inom EU. Och i Sverige vill jag se ett enklare skattesystem, med färre skatter och lägre skatter. Inte minst på arbete, vilket skulle göra det billigare att anställa människor.

Hon beskriver Sverige som ett EU-vänligt och exportberoende land som har gynnats av EU-medlemskapet. Enligt Europa-portalerna ger tillgången till den inre marknaden svenska företag affärer för ungefär 300 miljarder kronor per år.

Sara Skyttedal

”

**I SVERIGE VILL JAG SE ETT ENKLARE SKATTE-
SYSTEM, MED FÄRRE SKATTER OCH LÄGRE SKATTER.
INTE MINST PÅ ARBETE, VILKET SKULLE GÖRA DET
BILLIGARE ATT ANSTÄLLA MÄNNISKOR.**

Ändå kan en utveckling i mer federal riktning göra svenskarna mindre positivt inställda till EU.

– Ju mer skit som dyker upp, desto fler svenskar är det som börjar fundera på vad det är som egentligen pågår inom EU. Generellt begår EU ett stort misstag om man lägger sig i fler och fler saker som borde skötas nationellt, säger Sara Skyttedal.

Hon tycker att det efter brexit nu är dags för Sverige att bygga nya samarbetsallianser och nämner Nederländerna, Österrike, Finland och Danmark. Länder som, i likhet med Sverige, vill se en restriktivare finanspolitik och mindre överstatlighet.

TAE:s ordförande Michael Jäger

”Vi kommer att höja vår röst i Bryssel”

Allt fler röster höjs för att ge EU egen beskattningsrätt och låta potter som Coronafonden bli ett permanent inslag där pengar kan hämtas för att finansiera diverse projekt. Michael Jäger, ordförande i Taxpayers Association of Europe, ser med oro på utvecklingen. Han säger att det arbete som Skattebetalarna och systerorganisationer runt om i Europa gör aldrig har varit viktigare.

Vilka är de viktigaste tecknen du har sett de senaste åren på att starka krafter vill ge EU en egen beskattningsrätt?

– EU-kommissionen har länge försökt utöka sina befogenheter och i synnerhet försökt ta ut så kallade ”egna medel”, vilket är detsamma som att införa nya skatter eller ta ut ett EU-tillägg på befintliga skatter. Samtidigt har EU-kommissionen alltid velat ha mer resurser för att kunna spendera mer pengar och genomföra sina politiska idéer. Förutom fler egna fonder vill EU även ha tillstånd att dra på sig EU-skulder för att ytterligare kunna öka EU:s budget. Vi på Taxpayers Association of Europe (TAE) har kunnat förhindra detta i decennier genom vårt lobbyarbete och genom enhällighet i enskilda EU-frågor. Men den exceptionella situationen med coronapandemin missbrukades för att möjliggöra skuldsättning

och att införa egna och nya skatter på EU-nivå. Ur vår synvinkel är det en farlig utveckling.

Kan minimivån på bolagsskatter på 15 procent vara ett första steg i en sådan utveckling?

– Ja, minimiskatten är förmodligen bara ett första steg och kommer inte att vara det sista. Den kan bli en inkörsport för ytterligare skattehöjningar, fler regleringar, mer omfördelning samt mindre marknadsekonomi. Vi skattebetalare hotas av en skattekartell som vi står nästan maktlösa inför.

Varför tror du att EU-kommissionen vill få rätt att ta ut sina egna skatter? Är Coronafonden (Next Generation) på 750 miljarder euro början på en mer expansiv finanspolitik?

– Vi har blivit lovade av EU-politiker att de 750 miljarderna är och kommer förbli ett undantag för att specifikt bekämpa konsekvenserna av coronakrisen. Men i verkligheten har man lurat skattebetalarna, för pengarna används inte bara till att bekämpa konsekvenserna av pandemin. Det finns också allt fler röster, både i EU-parlamentet och i EU-kommissionen, som skulle vilja göra den här potten permanent och till och med utöka den kraftigt. EU verkar vilja

reglera allt åt oss, helst genom utgifter och omfördelning. Och då talar vi inte längre om miljarder här, utan om biljoner! Bara i år finns det inom EU 43 nya projekt, eller initiativ som kommissionen så fint uttrycker det.

Vad tycker du bör göras för att stoppa utvecklingen?

Michael Jäger

– Först och främst behöver vi en paus och hämta andan. Inte fler eller nya regleringar eller högre skatter, bara ett stopp. Pandemin har gjort att många företag och människor står på randen till konkurs. Till det kan vi lägga effekterna av Ukrainakriget, en

lågkonjunktur, stigande inflation och högre räntor. Då behöver vi inte mer, utan mindre byråkrati. Mer effektivitet i de offentliga utgifterna och marknadsbaserade lösningar. Särskilt inom området energipolitik och trygg energiförsörjning. Lösningar som missar marknaden gör i allmänhet mer skada än nytta. Vi tyskar skulle säkert kunna lära oss mycket av er svenskar.

Kan utvecklingen på sikt hota EU:s existens om länder med organiserade ekonomier tröttnar på att finansiera länder som inte vill reformera sina ekonomier? Skulle fler länder kunna följa i Storbritanniens fotspår om EU blir mer övernationellt?

– Den faran finns och kommer bara att öka om policyn är felaktig. För övrigt föreskriver inte EU-fördragen att stater måste ta på sig andra staters skulder. Där finns ett tydligt åtagande att verka för marknadsökonomi och att följa subsidiaritetsprincipen. Tyvärr kränks detta mer och mer.

Vilken roll kan TAE spela för att driva EU i rätt riktning?

– Vi kommer att höja vår röst ännu mer i Bryssel. Vi kommer att fortsätta att utöka vår bevakning och vårt nätverk. Vi vill informera våra medlemmar och allmänheten om utvecklingen inom EU i ett tidigare skede. Aldrig tidigare har skattebetalarnas organisationer varit så viktiga som de är i dag! Vem mer kämpar för skattebetalarnas intressen, vare sig det är nationellt eller på EU-nivå? Vi behöver en återgång till värderingarna från EU:s grundare så att även framtida generationer kan leva i fred och välstånd.

VI BEHÖVER EN ÅTERGÅNG TILL VÄRDERINGARNA FRÅN EU:S GRUNDARE SÅ ATT ÄVEN FRAMTIDA GENERATIONER KAN LEVA I FRED OCH VÄLSTÅND.

Miniminivån är dåligt förankrad

En lägsta nivå på bolagsskatt för stora företag är redan ett faktum. Claes Hammarstedt på Svenskt Näringsliv tycker att motivet till införandet av en miniminivå på den skadliga skatten har dålig förankring i verkligheten. Han ser två stora problem med beslutet om skattenivå. Dels inkräktar det på den nationella beslutanderätten, dels krävs det massor av administration för att systemet ska fungera.

EU har beslutat om en bolagsskatt på minst 15 procent för företag som omsätter 750 miljarder euro eller mer. Beslutet togs i december 2022 efter att fyra medlemsländer, däribland Sverige, av olika skäl först sagt nej och sedan ändrat sig. Efter att de lagändringar som krävs görs under 2023 införs den nya nivån 1 januari 2024.

Idén kom från OECD 2013 och fick namnet BEPS (Base Erosion and Profit Shifting). Motivet är att man vill hindra multinationella företag att skatteplanera genom att omfördela bolagets kostnader och överskott internt samt andra finansiella transaktioner. BEPS är en motreaktion mot det skatterace som fanns på 90-talet då många länder sänkte sina bolagsskatter.

I höstas undertecknade en majoritet av OECD-länderna ”Inclusive Framework on BEPS”, ett BEPS 2.0 som EU alltså godkände. För Sverige, som har en bolagsskatt

på 20,6 procent, påverkar förändringen främst företag med verksamhet i länder med lägre bolagsskatt än 15 procent.

– Det är väldigt få som vågat ifrågasätta förändringen. Den som gör det riskerar att, av politiker både till höger och vänster, bli anklagad för att vara för skattefusk, säger Claes Hammarstedt.

Han har följt utvecklingen på skatteområdet internationellt i många år och är oroad över utvecklingen:

– För tio år sedan fanns det inte särskilt många skattedirektiv inom EU. Nu har vi en uppsjö. Och det finns starka röster, bland annat i EU-parlamentet, som vill att EU ska få utökad beskattningsrätt.

Precis som EU-parlamentarikern Sara Skyttedal är Claes Hammarstedt väldigt nöjd med att förändringar fortfarande

Claes
Hammarstedt

kräver enhälliga beslut.

– Men jag tror att vi kommer att få se ett mycket hårt tryck från stora länder som Frankrike, Tyskland, Spanien och Italien för att övergå till kvalificerade majoritetsbeslut. Om det blir verklighet kan man i skattefrågor köra över 100 miljoner

EU-medborgare, säger Claes Hammarstedt.

När det gäller bolagsskatten tycker han att motiven till en miniminivå är dåligt förankrade i verkligheten.

– Skatteracet ”to the bottom” går i dag snarare ”to the middle” och de genomsnittliga bolagsskatterna ligger på ungefär 20 procent.

Att stora länder som G7 har drivit på utvecklingen förklarar Hammarstedt med att de har en stor hemmamarknad och inte behöver konkurrera med låga skatter. Samtidigt minskar miniminivån möjligheter för till exempel utvecklingsländer att konkurrera med de stora ekonomierna.

Förutom att en lägsta skattenivå inkräktar på den nationella beslutanderätten innebär den också mycket ny administration för företag.

– Det kommer att bli enormt betungande. Dels införs en mycket komplicerad redovisning, dels är reglerna väldigt oklara, säger Claes Hammarstedt.

”
**DET FINNS STARKA RÖSTER,
BLAND ANNAT I EU-PARLAMENTET,
SOM VILL ATT EU SKA FÅ UTÖKAD
BESKATTNINGSRÄTT.**

Det slösas i många länder

Ny kampanj ska sätta press på politiker

Slöseriombudsmannen, SlösO, har sedan 2010 grävt fram och pekat på hur det slösas med skattepengar i Sverige. Nu är det dags att ta steget utanför landsgränserna.

Tanken med den internationella kampanjen Waste of Nations är att göra skattebetalare och folkvalda i andra länder mer medvetna om att skatter ofta är onödigt höga och sällan används så effektivt som möjligt.

SlösO har funnits sedan 2010. När Amilia Stapelfeldt (läs mer om henne på sidan 37) tillträder tjänsten i april blir hon den nionde personen som på heltid arbetar med att granska vad svenskarnas skattepengar används till och hur mycket som verkligen går till det de är avsedda för.

Satsningen på SlösO har varit framgångsrik och har under åren gett slöserifrågan, skattepolitiken och föreningen stor medial uppmärksamhet. Ändå är SlösO i ett internationellt perspektiv fortfarande unik.

– Det har gjorts liknande försök av vår systerförening i Norge och i Tyskland görs sammanställningar över hur skatte-medel missbrukas och används fel. Men något lika institutionaliserat som SlösO känner jag inte till, säger Skattebetalarnas vd Christian Ekström.

Det nya internationella projektets namn, Waste of Nations, är en travesti på den skotska national-ekonomien och moralfilosofen Adam Smiths klassiska verk *The Wealth of Nations* (svensk titel: *Nationernas välstånd*). Skillnaden är förstås att slöseri, korruption och mycket höga skatter på olika sätt kan hota det eftersträvade välståndet.

– Adam Smiths bok handlar hur nationer kan växa sig rika och skapa välstånd för medborgarna. Vår utgångspunkt är den motsatta: att länder som tar ut höga skatter och sedan slösar och använder medborgarnas pengar ineffektivt riskerar att bli fattiga, säger Christian Ekström.

Att pengar används fel händer alltför ofta för att det ska ses som enskilda händelser eller olycksfall orsakade av enskilda individer, politiska partier eller intresseorganisationer. Det finns mönster och underliggande mekanismer som underblåser slöseri.

Alldeles före jul presenterade forskaren Christian Sandström på Internationella handelshögskolan i Jönköping en rapport som han skrivit på uppdrag av Skatte-

betalarna. I rapporten presenteras fem grundkategorier av slöserier (samt exempel från verkligheten):

1. Plakatpolitik – politikerna fokuserar på saker som framställer dem i ett bättre ljus, men inte har någon positiv effekt på samhället.

2. Valfläsk – politiker delar ut skattebetalarnas pengar till de delar av befolkningen vars godkännande de behöver för att vinna val.

Christian Ekström

3. Lobbyism – mäktiga särintressen påverkar politiken så att de gynnas på bekostnad av allmänhetens bästa och de verkligt utsatta.

4. Bidragstreprenörskap – individer och organisationer vill ändra spelplan och regler för egen vinning till exempel genom att dra nytta av olika offentliga bidragssystem.

5. Byråkrati – offentlig förvaltning växer organiskt och får ett eget liv där den frodas på skattebetalarnas bekostnad.

– Vi är ganska säkra på att det finns liknande mönster i många andra länder – och på EU-nivå. Tanken med kampanjen är att människor runt om i världen ska skicka in bidrag. På så sätt bygger vi upp en internationell bank med slöserier som påvisar hur utbredd problematiken är. Det slutliga målet är att sätta press på folkvalda politiker så att de använder skattepengar som det är tänkt och så effektivt som möjligt, säger Christian Ekström.

Navet i kampanjen blir sajten wasteofnations.com. Där finns exempel från de fem kategorierna ovan, som mactaxa i förskolan (valfläsk), organiserad välfärdsbrottslighet (bidragstreprenörskap) och Stockholms skolplattform (byråkrati).

– Vi kommer också att kommunicera budskapet tillsammans med andra skattebetalarföreningar runt om världen, skriva debattartiklar tillsammans med andra organisationer och arbeta för så mycket uppmärksamhet som möjligt i såväl traditionella medier som sociala medier, säger Christian Ekström.

LÄNDER SOM TAR UT HÖGA SKATTER OCH SEDAN SLÖSAR OCH ANVÄNDER MEDBORGARNAS PENGAR INEFFEKTIVT RISKERAR ATT BLI FATTIGA.

”

DET SLUTLIGA MÅLET ÄR ATT SÄTTA
PRESS PÅ FOLKVALDA POLITIKER SÅ ATT DE
ANVÄNDER SKATTEPENGAR SOM DET ÄR TÄNKT
OCH SÅ EFFEKTIVT SOM MÖJLIGT.

